

1 JANUARI 1917.

AFLEVERING 17.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per Jaar / 4.80.

UIT HET GEZINSLEVEN VAN MEEUWEN EN STERNS.

IK weet werkelijk niet, of alles wat hier van bovengenoemde vogels gezegd zal worden, precies beantwoordt aan het opschrift. Wat ik vertellen of meedeelen wil, betreft voornamelijk op zich zelf staande waarnemingen, die ik kon doen gedurende de lange uren, die ik in mijn qualiteit als vogelfotograaf mocht doorbrengen, dank zij de gast-vrijheid van den pachter, op „d'n grooten hill“ in de Eerste Inlage onder Kerkwerf, het rijkste vogeleiland, in zoo'n beknopt bestek, mogelijk van heel Nederland.

Ik weet zelf niet, waarom ik zoolang wachtte met een en ander van mijn wedervaren tusschen de vogels op dat eiland te vertellen. Ik denk, dat ik het daaraan toeschrijven moet, dat de laatste jaren in allerlei bladen en tijdschriften zoo bijzonder veel over deze vogels geschreven is.

Toen ik evenwel dezer dagen in „Het intieme leven der Vogels“ van Thijsse zat te bladeren en ik meer bijzonder aangetrokken werd door het gedeelte, waar de schrijver van zijn waarnemingen in zijn „fort“ vertelt, werd ik er van zelf toe gebracht, om ook eens een duit in 't zakje te leggen. De heer Thijsse klaagt

hier en daar nog over zijn eigen onwetendheid in sommige zaken en houdt zich gaarne aanbevolen voor nadere inlichtingen van andere waarnemers.

Ik vlei me er mede — ik hoop niet al te boud te spreken, — dat ik wel eenig licht kan brengen in een paar duistere punten en mocht dit al niet zoo zijn, dan hoop ik, dat enkele der afbeeldingen, die hiernevens gaan, eenige aanspraak mogen maken op zeldzaamheid of op zijn minst mindere algemeenheid.

Ik wil dan een en ander aanstippen van het vischdiefje, de groote stern, de kokmeeuw en de kleine zeemeeuw. In 't algemeen zijn deze vogels in den broedtijd als volgt over „d'n hill" verdeeld.

Langs de randen van het eiland en de lage kanten der ondiepe slooten, die het doorsnijden, liggen de nesten der vischdiefjes. Een enkel kokmeeuwennest, bestaande uit een berg van riet en stroo, ligt er tusschen als een burcht, die de omgeving beheerscht.

Meer naar het midden van het eiland vindt men dan een drie- of viertal broedplaatsen met uitsluitend nesten van groote sterns, tenzij weer een brutale zwartkopmeeuw zich er tusschen heeft weten te dringen. Overigens komen deze meeuwen in kolonies en ook verspreid over het geheele eiland broedende voor.

Heele Zaterdagen heb ik onder het krijschende en kraakeelende ge- vogelte doorgebracht, nu eens bij een nederzetting van vischdiefjes, dan weer bij een kolonie van groote sterns of zwartkopmeeuwen. Van vischdiefen vond ik het zoo aardig, dat

Noordgouwe. Foto J. VILVERBERG.
Fig. 1. Vischdiefjes. Het eene brengt de broedende
echtgenoot een vischje.

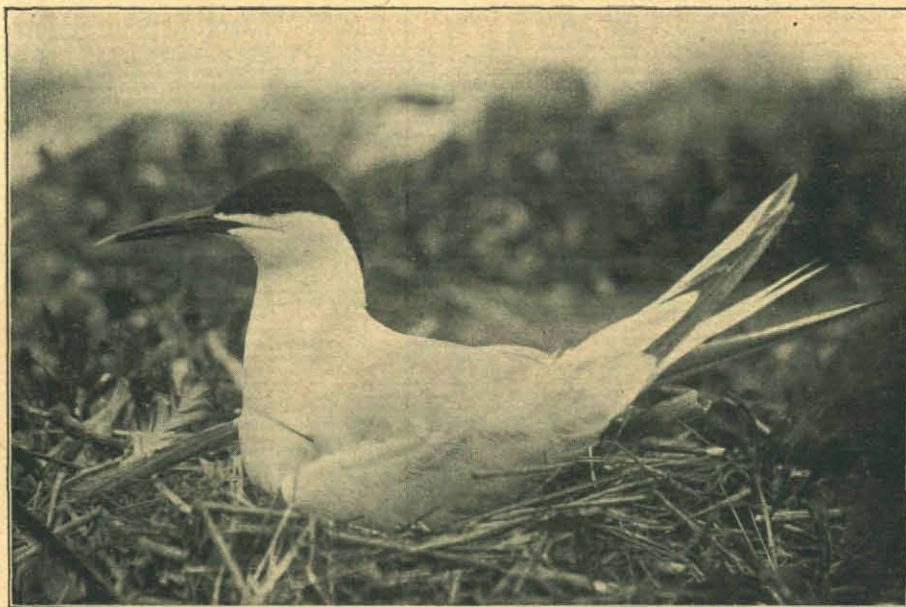
mannetje en wijfje elkaar aflossen bij het broeden.

Op zekeren namiddag, toen ik met de camera voor een bepaald nest zat, zag ik zoo drie of vier malen, telkens om het half uur, het echtpaar elkaar aflossen. Een enkelen keer bracht de nieuwaangekomene voor de andere nog een zilverwit vischje mee. 't Was aardig om te zien, hoe die het vischje overgaf en de alter ego het naar binnen speelde. Was dit gebeurd, dan stond de laatste op, stapte met de korte pootjes van het nest weg en werd dadelijk vervangen door nummer twee. De eerste, die zoolang stil had zitten soezen, strekte even de lange vleugels uit en ging er van door, om na een half uur terug te keeren. Fig. 1 geeft te zien, hoe de eene vischdief de ander een vischje brengt. Ik weet nog wel, dat het een heksentoer was, om die opname te doen, want onder dat bedrijf draaiden de beide sterntjes als tollers in het rond, bliksemsnel. Dit heeft vaak ook zijn reden. Ik merkte n.l. steeds op, dat een sterntje, dat met een

vischje kwam aanvliegen, bij zijn nadering door de gansche vischdievenfamilie werd omzwermd, blijkbaar met de min edele bedoeling, om het zorgzame sterntje zijn vangst te ontnemen. 't Werd achtervolgd en ik zag het vaak drie vier groote kringen boven het eiland beschrijven, eer het de kans kreeg, neer te strijken. Op het oogenblik, dat het door den schreeuwenden warwinkel heenschoot, was het een heidensch kabaal, maar wanneer het eenmaal zat, werd het niet meer lastig gevallen en kon het zijn jong opzoeken om het te spijszigen.

Dikwijls echter scheen het nog zoo zenuwachtig van de wilde jacht te zijn, dat het een poos vleugelklappend bleef rond draaien.

Wanneer zoo een vader- of moedervischdief met een vischje rondvloog,

Noordgouwe.

Fig. 2. Groote stern op nest.

Foto J. VIJVERBERG.

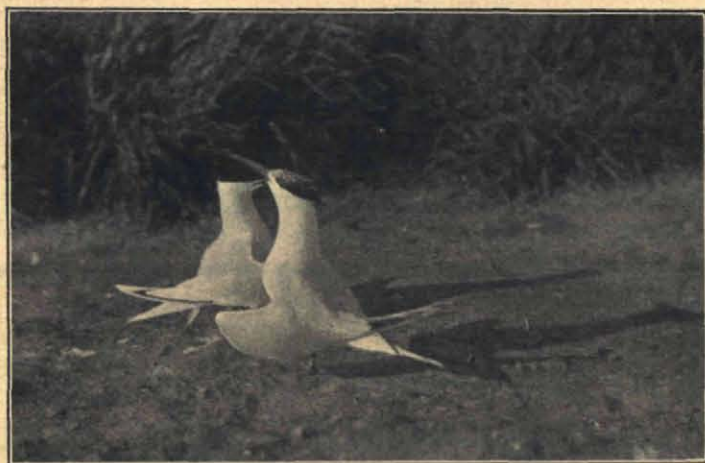
omstuwd door de buurschap, dan liepen beneden op den hill de diverse jongen al even verward en schreeuwend door elkander heen en als ik dan door het kijkgaatje een vijftal jongen in het oog kon houden, kon ik al zien, van welke van de vijf de vader of moeder daar rondvloog. Die weerde zich het meest. Ik vergiste me daar nooit in, zoodat ik den indruk kreeg, dat het jong op den grond zijn ouder in de lucht kende. De heer Th. is eerlijk genoeg om te zeggen: ge behoeft me niet te gelooven. Welnu, ik zeg hem dit van harte na, maar ik herhaalde de proef zóó vaak, dat ik den indruk wel krijgen moest. De heer Th. zegt verder (bld. 30): Ik geloof niet, dat de ouden dan wel weten, of ze hun eigen jong verzorgen. Welnu, ik geloof het niet alleen, maar ik zou willen

beweren, dat elke vogel zijn eigen jong voedt (als regel ten minste). Herhaalde malen nam ik waar, dat een vischdiefje met een vischje neerstreek en al dadelijk door vijf of zes kleine, schreeuwende gapers werd belegerd. De vischdief echter bleef ijskoud bij dat ontroerende tooneel van hongerlijders en keek maar rond. Opeens kwam dan vanachter een steen of aardkluit een ander jong gillende aanstormen, den bek wagenwijd open, het stoof door het cordon van mededingers heen en zonder aarzelen gaf de vischdief den buit aan hem. Bij de groote sterns was dit nog gemakkelijker waar te nemen. Ik kom daar straks nog wel even op terug.

Om het verwisselen der eieren bekreunen de sterntjes zich niet. Zoolang ze broeden, meen ik, dat de *plaats* van het nest vaster in het geheugen zit, dan dat ze dit zouden kennen aan een bijzondere schakeering van tinten in de

eierschalen. Toch heb ik, om mijn hokje te zetten, een nest wel eens een halven meter verlegd. Een poosje later zat het sterntje er weer op.

De plaats van het nest blijft bij al de sterns en meeuwen een rol spelen, ook al zijn de jongen al lang uit gekomen, ja, al vliegen ze bij naderend onraad al met de ouden mee. Vischdieven, zwartkopmeeuwen, groote sterns, alles

Noordgouwe.

Foto J. VIJVERBERG.

Fig. 3. Groote sterns, in wonderlijke houding om elkaar heendraaiend.

wat vliegen kon, vloog natuurlijk steeds bij mijn nadering de lucht in. Stapte ik aan wal, dan ijlden de jonge vogels alle richtingen uit en waren zóó verdwenen. Zat ik in mijn hokje, dan keerde na een kwartier de rust allengs terug en na een half uur ging het leven zijn gewonen gang, maar een vier of vijfmaal herhaald bezoek aan dezelfde plek leerde mij, welk jong straks in dit kuiltje zou komen zitten en welke jonge meeuw daar zijn standplaats had. Kwam een nieuwsgierig jong te dicht bij zijn nabuur, dan viel van boven onder helsch geschreeuw een zwartkop of zwartkap neer en de verschrikte kleuter wist niet, hoe gauw hij zijn eigen plaatsje zou opzoeken om daar, in elkaar gedoken en bevend, toe te kijken, hoe de inmiddels toegeschoten ouder met snavelhouden het gevaar keerde.

Nog een andere eigenaardigheid leerde ik kennen van vischdiefjes en van groote sterns beide.

Ik zei zooveen, dat de nieuwaangekomene, met buit in den snavel, zoo hardnekkig wordt bestookt door de thuisblijvers of luilakken of wat het dan ook zijn.

Als dan de gejaagde vogel een poos had rondgevlogen met zoo'n vischje in den snavel, dan zag ik hem vaak in 't laatst een eind wegvliegen, dalend, en rakelings langs of even door het water strijken, althans met zijn bek. De pachter zei, dat hij dit ontelbare malen had gezien en hij had er ook een verklaring voor. Als de vogel zoolang met het vischje in zijn bek heeft rondgevlogen, zei hij, is 'dit veel te droog geworden. Daarom maakt de oude vogel het nog even weer vochtig, eer hij het aan zijn jong geeft. Dan glijdt het gemakkelijker naar binnen. Heelemaal onaannemelijk lijkt me deze veronderstelling niet.

Op bepaalde uren van den dag is het in de inlagen het drukst met het voeden van de jongen, althans wat de sterns betreft. Die tijd is niet alle dagen dezelfde, die hangt af van eb en vloed in de Schelde achter den dijk. Daar ligt, een eind in zee doorlopende, rechthoekig op den dijk, een steenen dam. Als het water bij eb terugtrekt, ontstaat daar op dien dam een soort branding, waarbij de vischjes opgezwiept worden. Bij die gelegenheid zijn er honderden sterns aan het visschen. Als ik op den hill zat, was het niet twijfelachtig, wanneer die drukke voedingstijd aanbrak en hoewel zoo wijs gemaakt door den pachter, ondervond ik duidelijk genoeg, dat het zoo algemeene etensuur niet alle dagen hetzelfde was.

Op zekeren dag, toen ik weer in mijn vrijwillige cel zat, viel een vischdiefje met een vischje in zijn bek bij een jong neer, dat gauw er op afschoot en er, alvorens het te verzwelgen, nog wat mee manoeuvreerde, terwijl de oude stond toe te kijken. Daar schoot opeens een ander groot jong op het kleine ding af en greep het vischje. De peuter liet echter niet los, zoodat de arme visch vrijwel geraadbraakt werd, want de groote slokop trok uit alle macht. Zoo worstelden ze een minuut lang onder gehijg en gezaag om den buit, tot het recht van den sterkste besliste. 't Vreemdste was, dat de oude stern van vlakbij heel koelbloedig dat tooneel stond aan te kijken, zonder eenige beweging om tusschenbeide te komen. ik schrijf dezen vogels te veel tegenwoordigheid van geest toe, anders zou ik

Noordgouwe.

Foto J. VIJVERBERG.

Fig. 4. Grote sterns, in vreemde houding tegenover elkaar.

denken, dat het beest aan den grond genageld stond over zoo'n verregaande brutaliteit. Ik heb er wel een foto van, doch de roover staat er alleen met zijn kop op. Bij de groote sterns kon ik gemakkelijker waarnemen, dat dezelfde groote stern steeds bij hetzelfde jong neerstreek. Ik kon de jongen beter van elkander onderscheiden en ook de ouden, daar de eene heelemaal nog niet en de andere min of meer een wit voorhoofd had. In Juni n.l. begint daar de zwarte kleur voor wit of „peper en zoutkleur” plaats te maken. Dit verschijnsel doet zich bij de vischdiefjes niet voor. De groote sterns zijn ook niet zoo bevallig van lichaamsvorm, maar hoekiger en stroever gebouwd. De lange zwarte nekeveeren hangen in den regel verward neer, maar bij de minste gemoedsbeweging rijzen ze omhoog en vormen dan een verwarden kuif.

Vaak zag ik een groote stern met een vischje in den snavel neervallen. Dadelijk snelden een drie- of viertal jongen toe, doch evenals ik bij de visch-

Noordgouwe.

Foto J. VIJVERBERG.

Fig. 5. Groote stern in vreemde houding.

dieven opmerkte, vaak gebeurde het, dat de stern ze alle negeerde en met den buit in den snavel bleef zitten rondkijken. Duurde het al te lang, eer de ware Jozef uit zijn schuilhoek kwam, dan vloog de vogel, met den visch in den snavel, weer weg, scheerde op eenigen afstand er even mee door het water en kwam dan weer terug. In den regel was in dien tusschentijd het bedoelde jong voor den dag gekomen en de stern gaf hem zonder aarzelen dadelijk den buit over.

Op zonnige dagen, als er niet druk gevoerd werd, kon ik duidelijk bij de groote sterns bepaalde gezinnen opmerken. Ik zag dan de twee ouden met een of twee jongen gezamenlijk wandeltochten ondernemen, de jongen voorop. Bij de burens werd allicht eens een praatje gemaakt, terwijl de jongen maar verder stapten. Kwamen ze onvoorzichtig in het gebied van een jonge meeuw, dan had je de poppen aan het dansen. Onmiddellijk vloog dan zoo'n ouwe zwartkop neer en dreigde de jonge sterns te verscheuren. Doch eer het zoover was, waren ook de oude sterns ter plaatse en barstte het gevecht los. In den regel duurde dit niet lang en 't eind van 't liedje was, dat elke partij baas bleef in zijn eigen gebied. Maar dan volgde bij de groote sterns vaak een vertooning, waar ik steeds met de grootste belangstelling naar zat te kijken. Op een gegeven oogenblik, zette het echtpaar de wieken breed uit, zoodat ze haast over den grond sleepten, ze rekten de halzen, de kuiven gingen op en daar draaiden ze in gracieuse bochten om elkaar heen, al maar snappend en snaterend.

Drie, viermaal kringden ze zoo rond. Dan, steeds in dezelfde houding, kwamen ze tegenover elkaar te staan, vis à vis en keken elkaar aan, of de een den ander voor het eerst van zijn leven zag, al maar kwetterende met de lange snavels. Het eind van de komedie was vaak, dat ze elkaar bij den snavel vastgrepen en zoo een poos stonden te wringen en te draaien in de wonderlijkste bochten. Op een gegeven oogenblik lieten ze elkaar los en zochten hun jong (of jongen) weer op, dat intusschen een eind verder gedrenteld was.

Bij die wandeltochten ging het jong voorop en de ouden volgden gedwee waar het kleine ding heendwaalde. Wat die vreemde houdingen betreft, de heer Thijssen spreekt in zijn Vogelboekje van Extazehouding. Ik weet niet, wat de vogels tot die vertooning drijft, vreugde of toorn — ik geloof beide — maar ze is toch m.i. wel de uiting van een min of meer heftige gemoedsbeweging.

Ik heb geen rust gehad, voor ik het dansende echtpaar op de plaat had, doch het heeft me vele reisjes naar de Inlagen en verscheidene uurtjes geduldig wachten gekost. Want het houvast voor den fotograaf, het nest, was weg. De vogels moesten toevallig zoo draaiende voor de lens komen. Ook is er een afb. bij, waar een stern in die vreemde houding zit te schreeuwen tegen haar andere helft, die daarboven met een vischje in den bek rondvliegt. Het jong laat een eindje verder zijn hielen zien. De groote stern is een karakteristieke zeevogel, die zich weinig landwaarts in begeeft.

De idee van saamhoorigheid zit er bij deze vogels meer in dan bij vischdieven en meeuwen. Ik zeide reeds, dat ze zuiver afgescheiden kolonies vormen op de broedplaats. Dichter dan de andere vogels zitten ze tegen elkaar aan op de nesten. Bij naderend onraad gaan ze gelijk de lucht in, maar vallen tegelijk ook weer neer. Hoewel ze zich tegen aanvallen der meeuwen zullen verweren, vallen ze niet licht zelf aan. Ze zijn de vertroetelingen van den pachter, die liever de ruziemakende meeuwen zou verjagen, dan zijn sternkolonies door de zwartkoppen in gevaar te zien brengen. Een volgende maal een en ander over de meeuwen.

Noordgouwe.

J. VIJVERBERG.

SPINNEWEBBEN.

(Vervolg en slot van blz. 314).

E zijn intusschen met onze zweefdraden mijlen ver van ons onderwerp, het web van Meta, afgedwaald. We keeren er thans weer naar terug en moeten nagaan hoe onze spin, na het aanbrengen van den eersten horizontalen draad, de rest vervaardigt van de lijst waarin ze het web wil ophangen. De onderste horizontale draad kan op verscheidene manieren tot stand komen. Twee daarvan zal ik hier beschrijven. De eerste is deze: De spin loopt langs den aangelegden